

Naturinstitutionen Børnehuset. 2024-2026

Nærvær i
Små
grupper.

Livsglæde
og
selvværd

Omsorg og
tryghed

Natur og
miljø

Fællesskab
og venskab

Fordybelse
og ro

Den styrkede læreplan for Naturinstitutionen Børnehuset

Børnehusets naturpædagogiske profil og ramme.

Børnehuset er en Naturinstitution, hvor vi tager udgangspunkt i naturen, og hvor udeliv indgår som en naturlig del af vores hverdagsliv. Natur og udelivet sætter rammen og danner grundlaget i vores læringsmiljø og virke sammen med og omkring børnene. Naturen vi bevæger os i, eksistere både hjemme i haven, i vores gård og på vores daglige ture rundt i nærmiljøet.

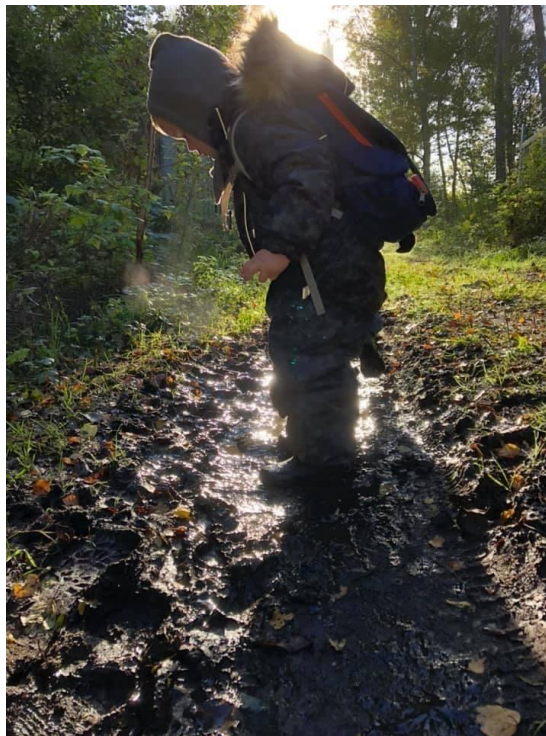
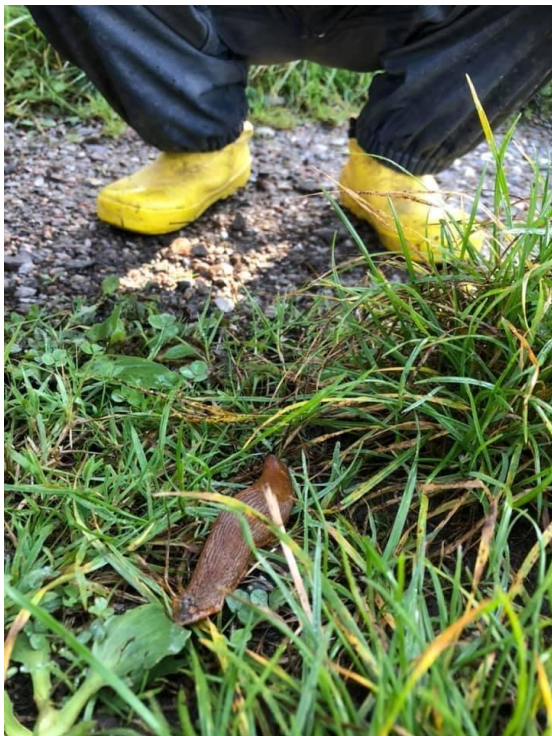
I det daglige udeliv i børnehuset, gives der plads til både spontane/uforudsigelige aktiviteter og til de mere planlagte vokseninitierede aktiviteter. Vi følger børnenes initiativer, børnehusets traditioner og årstidernes rytme. Ser alt spire og gro i foråret, vokse til i løbet af sommeren, modnes i løbet af efteråret, og gå i dvale igen om vinteren.

En stor del af vores dagligdag med børnene er at gå på tur og se hvad naturen tilbyder os af stimuli. Vi tager ofte afsted i små grupper, da det er her, vi oplever det største nærvær og bedst plads til fordybelse. Vi bruger vores sanser, føler, ser, hører, smager, dufter og oplever den skiftende årstid. Vi lader os forundre, begejstre og er nysgerrige på de naturfænomener, vi får mulighed for at opleve på den pågældende dag. Vi tilbyder børnene gode og positive førstehånds oplevelser ved at færdes i naturen. Vi oplever og får erfaringer i og med naturen, samt udvikler natur kendskab/forståelse og respekt for dyr, planter og miljø.

Børn har behov for at kunne udfolde sig fysisk og bruge deres krop aktivt. Udelivet tilbyder os rige muligheder for at bruge og få udfordret hele kroppen, både grov og finmotorisk. I uderummet har vi højt til loftet og god plads til at udfolde os på. Vi kan løbe, hoppe, klatre, rulle, slå kolbøtter, gå og balancere. Der er mindre støj, færre afbrydelser og derved også bedre muligheder for de stille lege med fordybelse og nærvær.

Der er et væld af muligheder når man færdes i naturen. Muligheder for at konstruerer, samle, skabe, eksperimentere, lege og bevægelse. Naturen og dens mange forskellige materialer giver næring til den frie fantasi og sætter færre begrænsninger end traditionelt legetøj (som ofte er fastlåst i funktion og udseende). Grankoglerne bliver til bolde, pinde bliver til tryllestave, sten bliver til

chokoladeknapper på toppen af mudderkagen og det væltede træ er pludselig blevet til et sørøverskib.

Ved at bruge naturen som redskab og ramme vil vi gennem leg og fællesskaber, støtte alle børns dannelse, trivsel og udvikling. Med særligt fokus på positive samspil, og nærværende relationer, støtter vi børnenes udvikling af højt selvværd, empati, ansvarlighed, tillid, gå på mod og livsglæde.

Fakta oplysninger

Åbningstider:

Mandag – torsdag: kl. 6.30-17.00, fredag: kl. 6.30-16.00

Lukkedage: Børnehuset er lukket 24/12 og 31/12

Kontakt:

Telefon: 51 68 70 07 ledelse

30 55 46 32 vuggestuen

24 92 53 63 børnehaven

Mail: naturinstitutionen@naturinstitutionen.com

Hjemmeside: www.naturinstitutionen.dk

Vi er tilsluttet Danske Daginstitutioner

Personale:

- Janni Hviid Kjerulff (leder/pædagog,) Janni@naturinstitutionen.dk
- Marianne Thuesen (stedfortræder/pædagogmedhjælper, vuggestuen)
Marianne@naturinstitutionen.dk
- Pernille Hauschild (pædagog vuggestue) Pernilleh@naturinstitutionen.dk
- Maria Asbirk (pædagog, børnehaven) Maria@naturinstitutionen.dk
- Vibeke Juncker (pædagogmedhjælper i vuggestuen) Vibeke@naturinstitutionen.dk
- Pernille Andersen (pædagogmedhjælper, børnehaven) Pernille@naturinstitutionen.dk
- Tine Petersen (pædagog, børnehaven) Tine@naturinstitutionen.dk

Vores hus er den gamle direktørbolig/gæstebolig ved Holmegaard Glasværk. Vi har tilstræbt at bevare husets oprindelige atmosfære i vores indretning. Udeområde er en dejlig gammel have, indrettet med bakker, både højt og lavt græs, en lille skov man kan gemme sig i, en lavvu til læ og hygge, planter og blomster, der kan pirre vores sanser med farver, dufte og smage samt små legekroge, der indbyder til fordybelse og fantasi.

Dagligdagens rytme og rutiner.

Vuggestue og børnehave modtages sammen om morgenen i dagligstuen, og spiser morgenmad fra 6.30 til 7.30.

Dagligdagen i vuggestuen.

Børnehusets naturvuggestue er en lille tryk vuggestue med 12 børn, hvor omsorg og natur er vores kernefokus. Vores højeste prioritet er børnenes trivsel – trivsel er forudsætningen for at barnet kan spire og møde verden trygt og nysgerrigt. Derfor skal tingene gå langsomt her – vi tager os god tid og lægger vægt på nærværet sammen med børnene. Vuggestuens hverdag tager udgangspunkt i naturens og årets gang. Vores vuggestue er omgivet af en smuk natur i nærmiljøet. Når vi ikke er på tur, har vi vores dejlige have og gård, hvor børnene trygt kan lege. Det daglige udeliv giver børnene gode naturoplevelser og sansemæssige oplevelser af enhver art.

CA. tider.

- 7.30 Går vuggestuen ind på stuen. Vi prioriterer roen inde på stuen, så børnene kan få en rolig og tryk aflevering og god start på dagen.
- 8.00 – 8.30 Bliver der skiftet bleer, flere børn blive modtaget.
- 8.30 – 9.00 Morgensamling og frugt/mælk.

- 9.00 – 10.30 Ture ud af huset, i haven, i gården, eller aktiviteter på stuen eller i vores uderum.
- 10.45 – 11.30 Frokost madpakker
- 11.30 – 14.00 Badeværelset, børnene puttes og sover til middag.
- 13.30– 14.30 Børn vågner – Eftermiddagsmad (brød, boller, resten af madpakken/vand)
- 14.30 – 16.00 Leges på stuen gården eller i haven og børnene hentes.
- 16.00 – 17.00 Vi samles med børnehaven, og der bliver hygget om de sidste børn indtil børnehuset lukker.

Børnehaven:

Ca. 7.30 går børnehaven ind på stuen, hvor der leges og tages imod børn.

Ca. 8.00 går vi i garderoben hvorefter vi går ud i vores have, hvor vi leger.

Ca. kl. 8:30 samler vi børnene til frugt enten i små grupper eller hele børnegruppen samlet.

Efterfølgende opdeles alle børnene i små grupper så ofte det er muligt. Der er grupper der pakker deres rygsække og begiver sig ud på tur og naturoplevelser. Andre grupper bliver hjemme i haven eller inde på stuen til div aktiviteter.

Ca. kl. 11.00 spiser vi madpakker enten på turen eller hjemme ved børnehuset.

Ca. 11.30 -12.00 tiden samles grupperne igen, hvorefter sovebørn puttes/lægges, De andre børnehavebørn holder siesta i Lavu'en og derefter er der leg og aktiviteter i haven/stuen.

Ved 14-tiden tilbydes børnene brød og måske resten af madpakken. Resten af eftermiddagen leges der, og børnene hentes.

Når der ikke er så mange børn tilbage, samles børnehaven og vuggestue

Børnehaven holder i december, januar og februar samling indendørs.

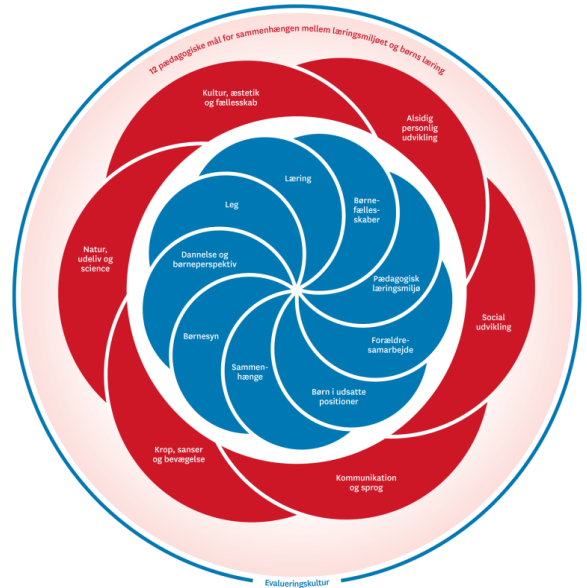
Det pædagogiske grundlag:

Ministeriet har udarbejdet en grafisk oversigt der viser delelementerne i det nationale pædagogiske grundlag, samt hvordan disse elementer underbygger de 6 læreplantemaer.

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark

Opbygning af denne læreplan:

- Først i denne læreplan vil vi beskrive vores pædagogiske grundlag (det blå i blomsten)
- Efterfølgende vil vi komme med eksempler fra læreplanstemaerne (det røde i blomsten)
- Slutteligt vil vi beskrive hvordan vi arbejder med evaluering og organisatorisk læring (den yderste kant af blomsten)

Børnefællesskab i Børnehuset:

I børnehuset bliver børnefællesskabet betragtet som en essentiel og betydningsfuld del af alle børns udvikling, trivsel og dannelse. Børn fødes som sociale væsner og udvikler sig i relation og samspil med andre. I disse samspil og relationer lærer barnet ikke kun andre at kende, men også sig selv. Det er en vigtig læringsproces i hele barnets opvækst at kunne imødekomme andre, give plads til forskelligheder, at finde sig selv, at vise initiativ og byde sig til hos andre børn. I fællesskabet, er der store udviklingsmuligheder for barnet, i at lære om og udvise empati og forståelse for menneskers forskelligheder og kompetencer.

I Børnehuset er det personales ansvar, i samarbejde med forældrene, at etablere og fertilisere nogle rammer, værdier og normer, der omfavner alle børn uanset alder, etnicitet og køn. Disse rammer skal understøtte positive samspil, som derved danner grobund for positive relationer i børnefællesskabet. Vi skal i vores samarbejde sikre os, at alle børn føler sig som en vigtig del af det større børnefællesskab, samt sikre os at alle børn bliver set og hørt.

Barnets følelse af værdi og inddragelse i børnefællesskabet, starter for nogle børn allerede på parkeringspladsen uden for Børnehuset.

”nu kommer Kasper”

Råber flere børn, når bilen kører forbi på vejen og de står og vinker til ham ved hegnet.

For andre starter det i garderoben når forældre siger
"godmorgen"
til hinanden og børnene siger
"vi kom samtidig"

Og for andre starter det når den Voksne fra stuen kommer og siger "godmorgen Søren og godmorgen Lise, hvor er det godt at se jer" og der bliver smilet

I Børnehuset finder vi det utroligt vigtigt, at hvert barn bliver modtaget værdifuldt hver morgen, uanset tidspunktet, om det er til morgenmad, under leg på stuen eller under leg i haven. Vi vil gerne have at barnet føler sig set og inkluderet i Børnehuset fra starten af. Dette sikrer vi ved at personalet altid siger godmorgen til både barn og barnets mor eller far med benævnelsen af navn, og med positivt kropssprog (smil, kram). Vi "går" ned i øjenhøjde, snakker med barnet om hvad der sket derhjemme, inde på stuen/haven, hvem der er kommet eller hvem der leger med hvad, eller hvad vi skal senere. Nogle bliver inviteret til leg med det samme og andre har brug for lidt hjælp til at komme i gang. Det er personalets ansvar at hjælpe barnet i overgangen fra hjem til børnehuset (fra det lille hjemlige fællesskab til det lidt større) nogle børn har også behov for at sige farvel først, inden de kan sige hej til noget nyt.

Små grupper

I Børnehuset etablerer vi dagligt små fællesskaber, dette gør vi ved at opdele børnene i mindre grupper. Det er her vi oplever det største nærvær, mest fordybelse og de bedste betingelser for etableringen af positive samspil og relationer som vores børnefællesskab skal bygge på. I disse små grupper skabes der en tryghed for hvert enkelt barn, hvilket giver barnet lyst/mod til at fortælle og være en deltager og aktiv del af aktiviteterne. I disse små grupper er der bedre tid til, at hvert enkelt barn kan vise, hvad det har at byde ind med, der er bedre muligheder for den lille gruppe kan finde ting at være fælles omkring, og bedre mulighed for medbestemmelse.

I Børnehuset mener vi også at det styrker hele børnefællesskabet når børn er sammen i disse små grupper, på kryds og tværs af alder og køn. Derfor bliver de daglige grupper etableret med mange pædagogiske overvejelser. Vi mener det styrker vores fællesskab når vi hjælper børnene med at finde interesse og værdi i børn, der ikke har samme alder, køn og kultur, som dem selv. Mindre børn kan se op til de større børn, lærer af dem, mens de større børn kan få forståelse for de mindre børn.

Eksempel:

Vi ser ofte, når vi er på tur, at et barn på tre år, kan have svært ved at åbne sin taske eller madpakke. Her sker det ofte, at barnet spørger en voksen om hjælp, selvom den voksne måske ikke sidder lige ved siden af barnet, eller er i gang med at hjælpe et andet barn. Derfor henleder den voksne barnets opmærksomhed på de børn, der sidder ved siden af, hvorefter barnet spørger en af de større børn om hjælp, og får klaret situationen uden den voksne. Efter få gange af disse situationer, spørger barnet først et af de andre børn om hjælp, før det evt. spørger en voksen, for det er lidt sjovere og hyggeligere at få hjælp af en ven/veninde, og de større børn synes det er lidt sejt, at kunne hjælpe, og begge parter føler sig værdifulde

Det er op til det pædagogiske personale at sikre sig, at hvert enkelt barn bliver hørt og set og får lov til at snakke i større børnegrupper, mens de andre børn lytter til, hvad barnet har at fortælle. I Børnehuset kan det være under morgenmaden, hvor et barn fortæller om, hvad de har lavet aftenen forinden, hvad de har drømt i løbet af natten eller hvad deres kat og hund derhjemme hedder. Her er det vigtigt, at det pædagogiske personale lytter og spørger ind til det barnet fortæller, stiller spørgsmål, som indbyder til at de andre børn kan blive en del af samtalen. Det kan også være mens vi i fællesskab spiser frugt, hvor et barn hjælper en voksen med at dele frugt og mælk ud og på den måde er centrum for øjeblikkets aktivitet.

Eller på vores daglige gåture ud af huset, når vi har vores ”stoppesteder”, hvor hvert enkelt barn ved, at her skal vi stoppe og vente på de andre børn og voksne. Inden turen kan fortsætte, skal alle børn og voksne stå samlet ved stoppestedet, hvor en voksen vælger et barn som må fortælle, hvor det næste stoppested er. Dette sker mens resten af børnegruppen står stille, kigger og lytter på barnet. Her ser vi ofte stolthed og glæde hos barnet der fortæller, hvor det næste stoppested er, samt opmærksomhed og respekt fra børnegruppen, der lytter.

Barnesyn, børneperspektiv og dannelse:

I Børnehuset har vi en stor lyst til at arbejde med det gode børneliv, fordi vi mener at det at være barn, bærer en værdi i sig selv.

Vi arbejder derfor dagligt på at fremme barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge, omsorgsfulde og nærværende læringsmiljøer, med god plads tid og ro til at lege og være barn. Det enkelte barn skal opleve sig som værende værdifuldt, med ret til medbestemmelse i eget liv.

Vi arbejder ud fra et barnesyn, hvor barnet anskues som aktiv medspiller og skal ses som kompetent beslutningstager i eget liv.

Både i vuggestuen og i børnehaven bliver børnene taget med på råd, i almindelige dagligdagsting. Ud fra alder og udvikling kan børnene tage stilling til, hvilken sang vi skal synge til samling, hvilket område de vil hen til på tur, hvilken bog, der skal læses til frugt eller om de har lyst til eftermiddagsbrød. På denne måde giver vi børnene medbestemmelse, en begyndende forståelse for demokrati og deres egen stemmes indflydelse i et demokratisk fællesskab.

For at understøtte denne demokratiske dannelse afholder børnehaven afstemninger med jævne mellemrum hvor børnene selv laver stemmesedler og stemmeurne, sætter X

Vi vil gerne have at alle børn har oplevelsen af at blive hørt og erfarer at deres mening bliver inddraget i beslutningsprocesser. Vi vil gerne give børnene oplevelser, der viser at de har betydning og indflydelse på andres liv og den verden de befinder sig i.

Vi arbejder med hele tiden med dannelsesprocesser der giver barnet gode forudsætninger for at gebærde sig kompetent i samfundet, med empati og respekt for andre. Herunder også, at barnet opnår kendskab til, at normer, familier, kultur og værdier kan være meget forskellige, også fra det man kender derhjemme fra. Det er de voksnes ansvar at understøtte og være bevidste i læringsmiljøet omkring dannelsesbegrebet. Hele vores måde at agere, møde, anerkende, kommunikere, drage omsorg for børnene, hvilke regler og værdisæt vi etablerer i læringsmiljøet bliver en del af deres dannelsesproces.

*Dannelse er identitetsskabende hos barnet og er med til at belyse
'hvem er jeg?'*

I børnehuset giver vi plads og forståelse for at børn er selvstændige unikke mennesker, som udvikler sig forskelligt og i forskellige tempi. Samt at børnene har forskellige interesser og kompetencer som skal imødekommes forskelligt. De voksne skal sørge for, at alle bliver hørt og er opmærksom på, at nogle skal have lidt ekstra tid. Vi forholder os legende, nysgerrige og undersøgende sammen med børnene.

Vi lægger stor vægt på, at børnene lærer at holde af og vise respekt for natur og miljø i vores dagligdag i børnehuset. Et værdisæt vi håber børnene vil tage videre med sig ud i verden som en del af deres dannelse.

Vi understøtter det gode børneliv med udgangspunkt i barnets ret til leg. Vi bestræber os på at tilrettelægge hverdagen, fokuspunkter og aktiviteter ud fra barnets interesse, da vi mener, at barnets bidrag er væsentlige i alle aspekter af hverdagen.

Leg

I børnehuset betragtes legen som en naturlig og gennemgående del af barnets hverdagsliv og en forudsætning for udvikling, trivsel og dannelse. Legen ses som en grundlæggende måde for børn at være til stede i verden på og anerkendes som en væsentlig faktor i dannelsen af børns sociale kompetencer, udvikling af selvværd og identitet, der giver lyst, muligheder og ressourcer til at deltage aktivt i hverdagen og samfundet.

Legen har stor værdi i sig selv og fremmer bl.a. børnenes fantasi, nysgerrighed, samt forståelse af sig selv og verden omkring dem.

Barnet bruger legen i alle mulige situationer, ikke bare dem de voksne definerer som leg, men også på en gåtur, på toilettet, eller når de spiser.

I børnehuset giver vi plads til legen, og vi som personale skal beskytter legen...

”For at legen skal være hyggelig og rar, skal vi voksne være opmærksomme på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig, og guide legen i en retning, der imødekommer alle børnenes behov, f.eks. lave noget med de små, så de ikke ødelægger den bus, som de store lige har lavet, og når de små leger og hygger sig, passer vi på, de får den ro og fred, som de har brug for”

Citat Marianne fra vuggestuen.

Personalet i børnehuset har en betydningsfuld rolle i at sikre alle børns deltagelses muligheder i børnefællesskabet herunder legen. Vi skal hele tiden forholde os reflektivt og medskabende til den legekultur der er, og understøtte alles muligheder for at lege. Dette gør vi ved at være iagttagende og nysgerrige, passe på ikke at afbryde/forstyrre den gode leg, følge børnenes spor, samt deltage og understøtte ved behov. Sørge for læringsmiljøer og materialer der indbyder til leg.

Nogle børn har brug for hjælp og støtte til at blive gode til at lege eller til at komme med ind legene, her er det voksnes ansvar at hjælpe barnet. Børn spørger ofte direkte ”Må jeg være med?”, ”eller skal vi lege?” og oplever måske at blive afvist gentagende gange, i en leg eller relation de gerne vil være deltagere i. (Gode leg er ofte et komplekst samspil mellem et antal børn. Og en ekstra person kan være forstyrrende. Derfor må man godt sige nej til, at nogen må være med)

Som personale kan vi hjælpe barnet med at gøre sig attraktiv for legen og de deltagende. Øve børnene i at observere legen, for selv at finde en rolle, så de eksempelvis kan spørge ‘Må jeg være faren?’ eller vil i købe en is, jeg kører nemlig Hjem is bilen?

Som personale kan vi også gå foran i legen, ved at finde en rolle til barnet, fx “så var du sørøveren”; og derved gøre barnet attraktivt ved selv at lege med barnet, så de andre børn har lyst til at være med. Man kan også tilbyde barnet legemateriale, der kan udvikle legeuniverset.

De voksne i børnehuset skal bidrage til legen på legens præmisser, forstår legens betydning, og skabe gode læringsmiljøer der understøtter legen.

Læring

I Børnehuset forstår vi børns læring som noget der kan foregå hele tiden, hele dagen og i alle situationer og samspil. En af de vigtigste forudsætninger for læring er dog at barnet er i trivsel og i et trygt miljø. Børn har lært noget, når de kan noget, de ikke kunne tidligere, hvis de har fået en ny viden, eller når de har fået flere handlemuligheder, og derved kan forstå deres verden på en ny måde. Dette sker både gennem leg, formidling, eksperimenter og afprøve. Gennem nye oplevelser, relationer og samtale. Og via deltagelse i det almindelige hverdagsliv og rutiner i Børnehuset.

Personalets rolle i forhold til børns læring, er at inspirere, motivere og formidle nye muligheder for børnene igennem et alsidigt og reflektivt læringsmiljø, hvor de voksne er positive og anerkendende rollemodeller. Som voksne skal vi undersøge og udforske sammen med børnene. Vi skal hjælpe dem med at finde svar på det, som undrer dem og vi skal hjælpe dem med at bruge leg, krop og sanser til at lære og erkende med.

Vi skal være os bevidste om børnenes nærmeste udviklingszone og tilpasse krav og vise muligheder efter det enkelte barns udviklingspotentiale. Personalet er sig bevidste om forskellige positioneringer i forhold til læringen, foran barnet, ved siden af barnet eller bagved barnet og bruger bevidst dette i sit arbejde med børnenes læring. Vi er opmærksomme på at børn udvikler sig forskelligt og i forskellige tempi, og alt efter interesse. Børn tilegner sig ny læring på forskellige måder, men det foregår oftest med brug af krop og sanser.

Vi tilstræber at læringen skal være baseret på en legende og eksperimenterende tilgang for at læringens indhold og form skal give mening for børnene.

Eksempel:

Når det lille vuggestuebarn skal lære at tage bluse på

”hvor er armen henne nu” imens barnet strækker armen igennem trøjen. Den voksne smiler anerkendende til barnet og siger måske ”der var den, nu skal vi finde den anden arm, hvor er den mon henne”, ”er den væk”?

Vi skal bruge indholdet i børnenes lege for at finde ud af hvad der optager dem eller hvad der kan være en udfordring for ny læring.

Forældresamarbejde:

I Børnehuset ønsker vi et forældresamarbejde med gensidig respekt, hvor forældrene og ansatte betragter hinanden som kompetente og ligeværdige samarbejdspartnere. Vi tilstræber et forældresamarbejde der er differentieret og tilpasset efter forældrenes forskelligheder, og hvor vi som professionelle skal tage udgangspunkt i den enkelte families situation, kultur og behov, og herigennem skabe lige deltagelsesmuligheder for alle.

Et velfungerende forældresamarbejde er et fælles ansvar, der som kerneopgave skal tage udgangspunkt i at understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse – både i hjemme og i Børnehusets hverdag.

En tillidsfuld relation mellem forældre og personale, samt en løbende og tydelig dialog om hvilke gensidige forventninger vi har, er afgørende for at etablere og bibeholde et konstruktivt og udbytterigt forældresamarbejde.

Vi vil derfor i børnehuset gøre vores bedste for at møde forældre anerkendende, nysgerrige og forstående for deres situation. Alle forældre er forskellige, men alle skal som udgangspunkt, altid mødes med positiv kontakt og kropssprog når de kommer i børnehuset. Vi skal være opmærksomme på at nå ud til alle forældre i vores daglige kommunikation, nogle forældre kommer af sig selv, mens andre forældre er mere tilbageholdende og skal spørges/informerer direkte.

Vi ønsker at vores forældre er trygge ved alle personaler i hele Børnehuset og kan henvende sig til alle / bruger alle i hverdagen. Men både forældre og personale er forskellige, og har hver deres forcer og måder at kommunikere på. Derfor er vi også opmærksomme på at samarbejdet/dialogen er lettere for/med nogle end andre.

Et tillidsfuldt samarbejde mellem forældre og personale er særligt vigtigt, hvis et barn ikke trives, eller på andre måder er i en vanskelig situation. Her skal vi i samarbejde finde de bedste mulige måder at støtte barnet og familien på. Samarbejdet kan også involvere andre fagprofessionelle, hvis et barn fx pga. sprog, motorik eller forhold i hjemmet kræver særlig opmærksomhed og støtte. Hvis vi i børnehuset vurderer at der er et behov for eksterne samarbejdspartnere, vil forældrene altid blive informere og involveret i det tværprofessionelle samarbejde.

Der kan også opstå problematikker i forhold til forældresamarbejdet. Her er det vigtigt at vi opsøger forældrene, tager hånd om situationen/konflikten og genetablerer det konstruktive samarbejde. Det er vigtigt at vi bevarer den positive/konstruktive kommunikation, også når det er svært.

Den daglige kommunikation i Børnehuset.

I Børnehuset foregår der en løbende dialog og udveksling af informationer mellem forældre og personale, når barnet bliver afleveret og hentet. Den daglige udveksling er vigtig for at skabe sammenhæng mellem hjem og dagtilbud både for børn og forældre.

I Børnehuset har vi en forventning om at alle forældre i hverdagen, er opmærksomme på øjeblikssituationen i børnehuset og på de andre børn. At forældrene ser hvad der er tid til i forhold til dialog, uden at det forstyrrer Børnehusets rutiner eller aktiviteter for børnene. Derfor opfordrer vi altid forældre til at sms eller ringe, hvis der er informationer de ikke har nået at give i afleveringen eller afhentningen.

Det er vigtigt at forældrene deler relevant viden om deres barns viden hjemme. Eks. kriser.

Denne viden om barnet kan vi tage med ind i vores daglige pædagogiske arbejde med både det enkelte barn men også med hele børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Når en viden om det enkelte barn bliver inddraget og delt i børnefællesskabet, er det med til at skabe koblinger mellem børnenes forskellige livs verdener (hjemmet og Børnehuset).

Ansvar for information mellem hjem og Børnehus / Børnehus og hjem går begge veje, både for at opøge information og give information.

Digital kommunikation.

Vi har valgt at bruge Facebook som en kommunikationsplatform. Vi gør os umage med at lave beskrivelser i opslagene der relaterer til vores pædagogiske faglighed og praksis. Dette giver forældrene et konkret indblik i barnets hverdag og en mulighed for dialog senere på dagen med barnet. Vi får god respons fra forældrenes side og de ytrer glæde for det visuelle indblik i deres børns dagligdag, og vores opfattelse er at forældrene meget nødt vil være dette foruden.

Fællesarrangementer i relation til forældresamarbejdet.

I Børnehuset har vi forskellige sociale arrangementer i løbet af året. bl.a. fælles forældremøde og sociale arrangementer som julearrangement og arbejdsdage. Her har forældrene mulighed for at lære hinanden at kende og disse arrangementer er dermed vigtige for at skabe et inkluderende fællesskab for både børn, voksne og personale. Styrke det sociale sammenhold i forældre og børnegruppen. Dette er også med til at bygge bro mellem hjem og institution. Vi mener at et styrket fællesskab mellem forældre medvirker til trivsel og tættere relationer mellem børnene.

Forældresamtaler

Børnehuset tilbyder forældresamtaler flere gange i løbet af den tid barnet går i Børnehuset. I samtalerne er der tid til, at forældrene får vigtig viden om barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse i Børnehuset. Dette er også en oplagt mulighed for at få mere information om barnets situation derhjemme og tage evt. spørgsmål og bekymringer op, som forældrene måtte have.

Det er vigtigt at forældre har tiltro til personalet, vores faglighed og at vi som personale er gode til at vurdere barnets generelle trivsel og udvikling, og ved at vi vil kontakte/informere dem løbende, hvis vi på en eller anden måde er bekymrede for barnet. Ligesom vi forventer at forældrene vil fortælle os om deres eventuelle bekymringer. Som forældre til et barn i Børnehuset kan man altid bede om en samtale.

Hvis noget i familien eller omkring barnet er problematisk/følsomt og man har behov for en (svær) samtale er det helt ok at bede om et bestemt personale, men til generelle trivselssamtaler er det personalet der vurderer hvem der deltager i samtalen.

Forældredeltagelse i Børnehuset

I Børnehuset ønsker vi der er et stort forældre engagement og ejerskab hos familierne i samarbejde med forældrebestyrelsen.

Vi vil hele tiden være opmærksomme på h

Hvis vi vil have, at forældrene er deltagende i børnehusets hverdag, skal vi åbne os mere op og byde dem indenfor. Vi håber på at forældre er mere tilbøjelige til at bakke op om og engagere sig i deres barns dagtilbud, når de inddrages som ligeværdige parter og ses som en ressource i hverdagslivet. Vi vil derfor meget gerne have forældrenes input og deltagelse i dagligdagen. (med på tur, fejre fødselsdage, vær bål vagt og bag pandekager, kom og vær med 😊)

Inddragelse af forældrene i Børnehuset kan bl.a. handle om at hjælpe med praktiske opgaver, støtte op omkring sociale arrangementer, el.lign.

Pædagogiske læringsmiljø

Det pædagogiske læringsmiljø i Børnehuset er vores samlede pædagogiske praksis lige fra barnet ankommer om morgenen og til det bliver hentet igen.

Læringsmiljøet er fleksibelt og omskifteligt og vi bestræber os på, at det hele dagen understøtter den aktuelle børnegruppe og børnefællesskabet bedst muligt.

Vi tilrettelægger bl.a. vores læringsmiljøer ud fra vores planlægningskema, hvor vi gør os didaktiske overvejelser om hvor læringsmiljøet kan understøtte børnegruppens kropslige, sociale, emotionelle og kognitive læring og udvikling.

For at vi kan organisere et godt og trygt læringsmiljø for alle børn i Børnehuset, skal vi have fokus på forskellige processer:

Eksempel:

De voksne laver en motorikbane, børnene hjælper til, men det er de voksne, der organiserer og bygger motorikbanen, de voksne tager initiativ og invitere børnene til at prøve banen. Der bliver grinet og tumlet og alle børn vil gerne prøve igen og igen.

Børnene får interesse i andre lege, men motorikbanen lader vi voksne stå fremme. Man ser senere at nogen af børnene tager initiativ til at lege på motorikbanen igen og legen udvikler sig hurtigt og bliver en anden udgave af motorikbanen. De bliver til hunde, heste, farlige tigre og søde kattekillinger. En voksen er ved motorikbanen, men lidt i baggrunden og træder kun frem i børnenes leg hvis der skal guides, støttes op eller måske trøstes.

Vi har fokus på sammensætningen af personalet i forhold til den aktuelle børnegruppe og vi ønsker at være til rådighed lige der, hvor børnene kan få brug for os. - De voksne befinder sig ofte fysisk i børnehøjde.

De voksne i Børnehuset skal være struktureret og velforberedte i dagligdagen, det giver overblik og ro. Vi skal hele tiden have øje hvordan barnet kan lære og udvikler sig i den givne situation. Det kan være samtaleemner ved bleskift og toiletbesøg, omkring frokostbordet, når barnet tager tøj på efter de har sovet.

Vi har fokus på hvordan vi strukturerer os i hverdagen f.eks. Ud fra:

- Vi voksne bestræber os på at være rollemodeller, der enten går foran, er ved børnenes side eller lige bagved.
På stuerne og på vores udendørs arealer tilpasser vi vores indretning til den gældende børnegruppe. Indretningen skal give mening og muligheder for alle aldre.

Derfor er det vigtigt for os at der er tid og mulighed til refleksion og faglig sparring.

Børn i udsatte positioner

I børnehuset bestræber vi os på at møde alle familier og børn med respekt, anerkendelse og positive forventninger, dette gælder selvfølgelig også de børn der befinder sig i udsatte positioner.

Betegnelsen at være i en udsat position kan afstedkomme af flere forskellige parameter. Det kan enten være fordi man kommer fra en svag socioøkonomisk baggrund, er barn med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse, manglende ro og overskuelighed eller man af andre årsager befinder sig på kanten af børnefællesskabet.

Fælles for de udsatte børn er, at de har ekstra brug for tætte voksenrelationer.

I vuggestuen har vi fokus på at skabe overskuelige rammer og dele børnene i mindre grupper, i aktiviteter, leg og hverdagsrutiner, med fordybende og nærværende voksne, som kan støtte op om børnene, og ikke mindst børn i udsatte positioner.

For at det udsatte barn kan få glæde i hverdagen/læringsmiljøet, er det ofte en fordel at barnet er fysisk tæt på en voksen, således at den voksne kan hjælpe og guide barnet gennem både eksempelvis en morgensamling, påklædning i garderoben og i samspillet med de andre børn.

I Børnehaven opdeler vi også næsten dagligt vores børnegruppe i mindre grupper, for bedst muligt at kunne tage hensyn til alle børn, og tager også et ekstra hensyn til de udsatte børn for at støtte dem bedst mulig. Både i forhold til bestemte udfordringer hos det enkelte barn eller i forhold til specifikke fokusområder der er relevante for det udsatte barn i bestemte kontekster.

Målet er at vi som voksne i Børnehuset kan møde de enkelte børn med passende udfordringer og positive forventninger

-Nogen har behov for en mindre gruppe end andre, for at indgå i lege og aktiviteter – her kan vi nogle gange tildele barnet en særlig rolle i fællesskabet, som giver barnet en mestningsfølelse og en fornemmelse af at det lykkes.

-nogen har behov for at være sammen med sprogligt stærke børn

- der kan være et behov for forskellige motoriske udfordringer.

- nogen har brug for at sidde ved en voksen under en samling, på en bestemt plads under frokosten og med bestemte børn ved bordet.

- er vi på tur kan det være at barnet har brug for at holde en voksen i hånden.

Hensynene og de faglige overvejelser er mange i løbet af en daglig dag i børnehuset, fordi vi tager ansvar, i at etablere positive og udviklende læringsmiljøer for alle børn. Der skal give børnene de bedste forudsætninger for at føle sig som aktive og betydningsfulde individer i børnefællesskabet,

I børnehuset er vi opmærksomme på, at alle ”vores” børn i kortere eller længere perioder af deres liv kan være udsatte og psykisk sårbare, eksempelvis under skilsmisse, at blive storebror/søster, ved forældres sygdom, dødsfald i familien, i overgangen fra vug til bh og overgangen til skolen. I disse perioder af børnenes liv er vi særligt på disse børns generelle trivsel, udvikling og dannelse.

-- forholde os anerkendende, nysgerrige og undersøgende omkring barnet,

- I interaktionen mellem barn/voksen prøver vi hele tiden at være en rolig, tydelig og nærværende voksen der ønsker at hjælpe barnet bedst muligt.

- yde ekstra fysisk omsorg og nærvær, etablere positive samspil med og omkring barnet

- Lytte til børnene og hjælpe dem med at sætte ord og behov på sig selv, og de intentioner som barnet har.

Hvis vi oplever, at et barn ikke trives, indkaldes forældrene til en samtale om barnets trivsel.

Vi har her en øget forældre inddragelse, ved åben og ærlig dialog.

Hvis vi oplever at der er behov for ekstra støtte og kompetencer fra andre faggrupper, for at sikre barnets trivsel, udvikling og dannelse, samarbejder vi med sundhedsplejersken, ergoterapeut, talekonsulent, pædagogisk vejleder og psykolog igennem Næstved kommune. Dette forgår altid i tæt samarbejde med forældrene.

Sammenhæng til skole.

Raketterne, kalder vi den gruppe af børn der skal starte i førskole fra 1. april. Gruppen vil være samlet ca. to formiddage om ugen i perioden fra 1. oktober til 1. april. Den ene formiddag vil vi tage på ture ud af huset. Den anden formiddag vil vi være i Børnehuset. I starten af perioden vil vi have fokus på at få dem ”rystet” godt sammen som gruppe, lære hinanden endnu bedre at kende, lytte til hinanden og give plads til hinanden. I gruppen vil vi målrettet arbejde med tiltag som understøtter, at de kommende skolebørn er bedst muligt forberedt på at begynde i skole.

Det vil vi gøre ved at tilrettelægge et læringsmiljø i Børnehuset der er med til at skabe en sammenhæng videre til børnehaveklassen. Vi vil arbejde på at gøre børnene skoleparate ved at give dem følelsesmæssig robusthed, tid og mulighed til fordybelse, selvstændighed, nysgerrighed, lyst til at tilegne sig ny viden og en begyndende interesse for bogstaver og matematiske begreber. Det er vigtigt at børnene kan begå sig i mere struktureret aktiviteter med mere voksenstyring, men at de samtidig kan begå sig i de friere rammer, der naturligt vil være i skolen.

Når man er blevet Raketbarn har man nogle særregler og privilegier i Børnehuset. Eksempelvis må man godt være i haven eller gården, uden at der er en voksen derude. Man går også selvstændigt i garderoben og på wc eller ind og vasker hænder. Man kan også være så heldig at man kan være indenfor med en kammerat eller 2 (uden en voksen). Så skal man selvfølgelig huske at rydde op efter sig selv, samt overholde de regler der er osv.

Vi kan tydeligt se hvor meget disse små privilegier, får børnene til at vokse mentalt og forbereder dem på den fremtid der venter. De begynder så småt at mærke en frihed, med mindre "overvågning, men også at der følger et ansvar med denne nye frihed. Børnene mærker at vi stoler på dem og har tillid til deres kompetencer og at de godt kan klare det selv. Deres selvtillid og selvværd vokser. Vi oplever at børnene påtager sig disse nye privilegier og medfølgende ansvar meget positiv og de er stolte over at være i Rakterne.

Vi vil frem til april have stort fokus på børnenes personlige og sociale kompetencer. Vores mål er at ruste børnene til bedst muligt, at kunne begå sig socialt når de starter i skolen, dermed får de, de bedste forudsætninger for at udvikle sig fagligt. Dette vil vi gøre gennem sociale lege og regel lege, hvor de lærer de sociale spilleregler, og det at følge forskellige instrukser. Vi ser det ligeledes som en vigtig opgave, at børnene styrkes i at få øje for hinanden i banden, og lærer at aflæse egne og andres behov og følelser. Derudover er det vigtigt at børnene kan tilsidesætte egne behov, men samtidig sætte deres egne personlige grænser. Vi vil sikre os at børnene kan modtage og udføre en kollektiv besked, øve sig i at kunne sidde stille og vente på tur – og ikke mindst skal vi sikre os at børnene har en lyst og er motiverede for at lære i et fællesskab.

Børnene skal også lære færdigheder som at kunne holde styr på deres garderobe samt at være helt selvhjulpen og selv kunne klare toiletbesøg. Her opfordre vi til at forældre hjemme begynder at lære barnet at tørre sig selv, og derefter vil vi støtte op i børnehaven, samt at forældrene har et medansvar i forhold til at børnene kan holde orden i deres garderobe. Vi glæder os hvert år til at være sammen med bandegruppen og sørge for at de får de bedste forudsætninger for en god skolestart til næste sommer. I april måned vil der blive gennemført en sprogscreening på alle førskolebørn.

Vi har ofte børn der bliver indskrevet til forskellige skoler i Næstved Kommune, derfor er det vigtigt at personalet i Børnehuset er bekendt med hvilken skolebarnet skal starte på, så vi kan sikre den bedste mulige brobygning.

Inden børnene starter i skole, vil de også blive inviteret til en afslutnings overnatning i børnehuset, sammen med deres bande kammerater og de voksne. Dette er en stor dag for børnene og de glæder sig længe til denne dag. Vi oplever at børnene bliver vildt stolte og glade for at de har prøvet at sove uden far og mor (eller bedste forældre).

Det er en fantastisk afslutning i børnehavelivet og giver virkelig "vores" børn et ekstra drys selvtillid, inden de drager videre ud i verden.

Vores nærmiljø og Inddragelse af lokalsamfundet:

Vores institution er omringet med de skønneste omgivelser, hvor vi er beriget med at have Holmegaard mosen, Stenskov og Glasværket lige i baghaven. Mosen bruger vi nærmest dagligt på vores ture, hvor vi undervejs har vores små seværdigheder, som med tiden er blevet "vores egne steder".

De mest besøgte steder er:

Fugletårnet: Tilpas gåafstand for både børnehave og vuggestuebørn. Børnene udfolder sig motorisk ved at gå ud til fugletårnet, gå op ad fugletårnets trapper og være bevidst om sin krops reaktion, når man selv kravler op i højder. Her kan man se langt ud over mosen.

Pilekrattet: Turen går til pilekrattet. Ved pilekrattet ligger det bedste kravle sted, hvor der er væltet træer og træer med mange gode grene at kravle op ad. Med tiden har vi også bygget vores egen hule, som virker til at være ret fredet.

Glasværket: Vi kan normalt ikke undgå og gå forbi glasværket, når vores tur går mod mosen. Vi taler tit om hvad der bliver produceret på fabrikken. Hvordan flasker og syltetøjsglas bliver til og meget andet. Vi er også altid velkommen til at besøge glasværket indenfor, hvor vi oplever hvordan de puster liv i glas.

Ronni: Børnene forbinder glasværket med Ronni. Ronni er gummigeds-fører på glasværket, og ham møder vi tit på vores ture til mosen. Ronnis job er at skovle gammelt knust glas og sand op i sin gummiged, kører det ud til fabrikken, hvor det bliver smeltet om til nyt glas. Ronni har altid tid til en lille snak med børnene ved lågen, til tider giver han et særnummer med sin gummiged og nogle gange får børnene lov til at kravle op og sidde i førerhuset.

Holmegaards skolen/ SFO'en

Hvis vi skal bevæge os på tur modsat mosen, har vi så resten af vores seværdigheder. Vi har et godt samarbejde med skolen, da størstedelen af vores børn vælger byens folkeskole. Vi besøger tit skolens og SFO's legeplads, hvor vi med de største børn tager op til Trollskoven og hilser på de børn og voksne som allerede går der. Skolen har en god multibane, hvor vi kan spille bold og løbet rundt på banen.

Bibliotek:

Her har vi mulighed for at låne bøger, vi er med til små forestillinger og filmarrangementer. Der er plads til leg og mulighed for at blive og spise frokost i de tilsvarende lokaler.

Røjleparken:

Et plejehjem, som vi tit går forbi og vinker til de ældre der bor der. Vi benytter deres udendørs "træningscenter" som børnene betragter som legeredskaber. Vi vil gerne samarbejde mere med plejehjemmet, hvor vi kan få mulighed for at fremføre noget musik, teater eller bare tilbringe Børn/Ældre tid sammen.

Kirken:

Her har vi størst samarbejde omkring julen. Præsten holder en børnegudstjeneste med dukkeforestilling og julesange. Derudover kan vi godt lide og besøge kirkegården, hvor vi læser på gravstene og får en snak om døden.

Pippis Mor:

På den anden side af kirkegårdens hegn, ligger statuen af "Pippis Mor". Statuen forestiller i virkeligheden noget helt andet, men for os er det Pippis Mor der ligger der. De første børn der startede i Børnehuset mente nemlig at statuen lignede Pippis mor, da hun jo er død og derfor er blevet til en engel. Vores historie til børnene er derfor at, Pippis mor er død og ligger forstenet ved kirkegården, men om natten bliver hun til en engel, flyver rundt til alle børnene og sørger for at alle har det godt og sover dejligt i deres senge.

Super Brugsen:

Vi får varer leveret fra brugsen hver tirsdag, og børnene bliver glade når "brugsmanden" kommer til børnehuset. Han har altid tid til at hilse og få en lille snak med børnene. Brugsen er også med til at støtte og sponsorere ting til forskellige engagementer i børnehuset. Vi har optrådt med vores karneval i Brugsen, hvor vi gik op og ned ad gangene syngende og hilste på folk omkring os. I brugsens baggård er der gadekæret, hvor vi fodrer de ænder der bor der.

Madpakkehuset:

I 2023 blev madpakkehuset færdig, hvor vi var til indvielse og mødte Marie og Troels som er naturvejledere.

Ved madpakkehuset er der store plancher med motiver som er genkendelige for børnene, men også billeder som motiverer til jagt på nye oplevelser. F.eks. "vibefedt og soldug"

Når vi møder Marie eller Troels i mosen, har vi stor fornøjelse af deres viden i forhold til hvad vi oplever.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Rutiner i læringsmiljøet

Morgenmad:

Når man som barn kommer og spiser sin morgenmad i Børnehuset, handler måltidet om andet end blot ernæring og det at blive mæt. Morgenmaden er en hyggelig og rolig stund i Børnehuset, hvor personalet forsøger at etablere et læringsmiljø der opfordrer til nærvær, kontakt, roligt samspil og positive relationer imellem børn og voksne. Her er det de voksne der har ansvaret for at skabe og bibeholde denne ro og stemning, igennem hele måltidet og for alle børn.

Dette gør vi ved at støtte op om de samtaler børnene har med hinanden, og ved at inddrage de nytilkomne børn i samtalen, praktiske ting og kontakten til de andre børn. Vi stiller åbne spørgsmål, lytter og interagerer med børnene. De voksne møder børnene i øjenhøjde og er opmærksom på at alle omkring bordet har det godt. De voksne er sig bevidste om deres indflydelse på stemningen og bibeholder et roligt og positive kropssprog, også selvom der bliver uro og mange børn omkring bordet.

Vi opfordrer børnene til selvstændighed, selvhjulpenhed og i at være hjælpsomme og være opmærksomme på hinanden.

Eksempel:

Barn siger til voksen *"jeg har ikke fået noget mælk"*

Voksen til barnet *"er du blevet tørstig"*

Barn til Voksen *"ja, jeg vil ha mælk"*

Voksen til barnet *"jeg kan se at Preben sidder ved siden af mælken, prøv at spørge om han vil række dig kanden med mælken, så kan du selv hælde op"*

I dette eksempel bliver barnet hørt af den voksne, og guidet til at få løst "problemet" med den manglende mælk, uden at den voksne overtager og servicere barnet. Derudover sker der en interaktion og et positivt samspil imellem to børn. Begge børn bliver set som aktive deltagere i fællesskabet omkring bordet.

Yderligere i dette eksempel har den voksne henledt barnets opmærksomhed på tørst og behovet for mælk samt hvordan man kan formulere sig. En vigtig læring i og omkring måltidet er nemlig også at kunne mærke og formulere mæthed og sult. Her skal de voksne understøtte børnene i at mærke efter på egen krop og i at formulere deres fornemmelser (sult, tørst, mæthed) De voksne skal lytte og respektere børnenes udmeldinger.

Personalet er tydelige overfor de børn der har behov for det. Tydelige og ens i vores værdier og holdninger til hvilke rammer vi ønsker omkring morgenbordet i børnehuset.

Vi vil gerne have at børnene sidder roligt ved bordet, sidder på en stol, spiser med sin ske, drikker af koppen, snakker i et normalt stemmeleje, samt rydder op efter sig selv (alt efter alder). Samtidig vil vi gerne give børnene ret til medbestemmelse og indflydelse. De vælger selv hvad de vil spise og drikke, af det der serveres. De øser selv op med undtagelse af sukker, det styrer den voksne mængden af. De vælger selv hvor de vil sidde og ved siden af hvem (når det er muligt og ikke på bekostning af andre børns behov)

For mange børn er morgenmaden en fast rutine og også overgangen imellem hjemmelivet og børnehuset, hvor der bliver sagt goddag til børnehuset og farvel til mor eller far. Som personale bestræber vi os på altid at møde alle børn og forældre med positiv kontakt i form af øjenkontakt, positivt kropssprog og benævnelse af børnenes navne.

Personalet skal være opmærksomt på børnenes/forældrenes behov i denne overgang og hjælper selvfølgelig med at sige farvel når det er svært. Nogle børn har behov for ekstra kram eller anden omsorg, og nogle dage er bare sværere end andre. Her er det personalets opgave at reagere sensitivt og empatisk på både børn og forældres behov. Der er altid en kendt voksen til at tage imod børnene ved morgenmaden. Vi er bevidste om at afleveringerne er med til at skabe uro og forstyrrelser omkring morgenmaden, med det er et vilkår vi ikke ændre på, men er opmærksomme omkring.

Der er næsten hele tiden to personaler i huset i tidsrummet omkring morgenmaden og de positionerer sig i 2 rum når behovet hos børnene viser sig. Døren ind til stuen bliver om nødvendigt lukket til, for at bevare roen ved morgenmaden og forbygge unødige forstyrrelse.

Den voksne på stuen holder stadigvæk øje med, om der er behov for hjælp ved morgenmaden eller ved afleveringer.

Når barnet/børnene er færdige med at spise og har ryddet op, guides de ind på børnehavestuen. De børn der har behov for det, hjælpes i gang med en leg eller aktivitet af den voksne.

I børnehuset mener vi at selvhjulpethed er med til at styrke både børnenes selvværd og selvtillid. Derfor giver vi børnene mulighed for selv at dække op, smører, øse op og selv spise deres mad (med hjælp efter behov). Det giver dem en fornemmelse af at mestre deres verden, som fylder dem med en grundlæggende tro på sig selv.

Derfor har vi i (2022/2023) fokus på at øge mulighederne for selvhjulpethed hos børnene under morgenmaden. De sætter sig selv op på stolen, øse havregryn op, hælde mælk i deres kop og smøre deres knækbrød. Selvfølgelig er vuggestuebørnene deltagende efter deres alder og udvikling. Efter måltidet, rydder de børn der kan, op efter sig selv og sætter deres tallerken på rullebordet.

Praktisk: (struktur)

Mødeplan.

1 person. Kl. 6:00 laver havregrød, stoler ned, dækker bord, åbner skur, åbner stuer gør klar til børnene. Tjekker telefoner osv. Kl. 6:30 er man helt klar til at modtage de første børn.

2. person kl. 7.00, mærker stemningen, mængden af børn og vurderer hvad behovet er omkring bordet. Enten at sidde ved bordet og snakke med børn, modtage børn eller gå på stuen med de børn er enten har spist hjemmefra eller er færdige. Oftest er det vuggestue-personalet der bliver ved bordet og børnehavepersonalet der går på stuen.

Der serveres morgenmad i børnehuset fra kl. 6.30 til 7.30. De børn der skal have morgenmad skal være ved bordet senest kl. 7.15 da det er vigtigt at barnet får tid og ro til at spise færdig.

3. person møder ind kl. 7.30 for at ordne køkkenet efter morgenmaden (helst i samarbejde med børn)

Vi går på stuerne kl. 7.30 da vi her oplever vigtigheden i at dele vuggestuebørn og børnehavebørn i forhold til hvor mange børn der er mødt ind.

Der serveres havregrød, havregryn, knækbrød med smør, samt vand og mælk.

Morgenerne i børnehuset kan være meget forskellige, der kan den ene morgen være 24 børn til morgenmad og den anden være 6. De morgener hvor der er mange kan det være rigtig svært at tilgodese alle behov og støtte op om selvhjulpethed. Det kan også være svært at skabe/give ro og nærvær, men vi gør hver dag vores bedste med de ressourcer der er til rådighed for at følge vores praksis beskrivelse og værdier.

Vi er opmærksomme på at morgenmaden indtages i et rum hvor der kan være mange forstyrrelser, da vi modtager børn i dagligstuen, telefonen der ringer og forældre der har beskeder.

Rutiner i læringsmiljøet vuggestuen.

Morgensamling

Vi samles ved bordet klokken 8.30 – ca. 9.00. Alt efter årstiden kan vi også benytte skuret i gården eller ved bord/bænkesæt i gården.

Vi voksne prøver at skabe et lærings- og udviklingsmiljø, med nærvær, langsomhed og ro, hvilket igen skaber rammer der inviterer til fordybelse, trivsel og udvikling.

Som personale skaber vi rolige og hyggelige relationer imellem børn og voksne.

Samlingen gør at børnene øger bevidstheden om sig selv som en del af gruppen, og øger også bevidstheden om de andre børn i gruppen. Vi starter med en godmorgensang, hvor alle børnenes navne bliver nævnt og vi får sat ord på hvem der er her og hvem der ikke er her. (Vi har billeder af alle børnene på vores tavle). Derefter har vi forskellige aktiviteter og ritualer at vælge imellem.

Vi har et stort repertoire af forskellige børnesange, rim og remser, bevægelseslege, kims lege og øve farver, som alt efter alder/udvikling, årstid og børnenes interesse bliver brugt ved vores morgensamling. Vi har en sangbog hvor børnene bestemmer hvilken sang der skal synges. I skuret er der billeder af sange som børnene kan vælge imellem. Herved styrkes medbestemmelsen og den sociale udvikling, idet børnene skal vente og tage hensyn til hinanden, når de skal skiftes til at vælge. Ofte er der knyttet fagter og bevægelser til sangene, som bidrager til at børnene i denne alder får aktiveret både krop, motorik og sansning.

Under samlingen øver vi os i at være stille. De sociale kompetencer bliver udviklet ved, at barnet føler sig som en del af fællesskabet, med opmærksomhed på de andre børn, og ved at de øver sig i at vente på tur.

Vi har en rigtig hyggelig stund, hvor vi i slutningen af vores samling spiser frugt. De voksne skærer frugt ud, og her snakker vi om hvilken frugt det er.

Da vi vægter et roligt måltid, bliver der læst små let læselige bøger højt, og herigennem vil vi gerne udvikle børnenes sproglige bevidsthed og opmærksomhed.

Mange børn kan have svært ved at bevare engagementet og koncentrationen, hvis de bliver afbrudt i samlingen. Derfor opfordrer vi til, at forældrene kommer ved start klokken 8.30 eller når samlingen er slut klokken 9.00.

Garderoben i vuggestuen.

I garderoben hænger der et billede af barnet. Dette er genkendeligt og virker anerkendende på barnet som føler sig "set"

Børnene lærer at tage tøj af og på, og som personale guider vi børnene i trygge rammer, og her sætter vi voksne ord på handlinger. Vi indlærer kropsbevidsthed ved at snakke med børnene om deres krop, f.eks. fødder, tæer, albuer, knæ ryg og skuldre osv.

Børnene lærer at vente på hinanden. De store hjælper de små med tøj og sko og får styrket deres forståelse for andre der ikke kan det samme som dem selv. Det giver styrket selvværd at kunne selv og at kunne hjælpe andre.

Vi øver sproget. Der bliver sat ord på omkring tøjet og vejret, vi snakker årstider, om det koldt eller varmt, og om hvad børnene skal have på i forhold til vejret.

Børnene taler med hinanden, om f.eks. at de skal på tur i naturen, de finder deres rygsæk, og lærer at pakke den med madpakke og drikkedunk.

Spisesituationen/ frokost i vuggestue.

Vi voksne skaber et læringsmiljø med genkendelige rutiner, hvor alle personale er deltagende under måltidet. Vi vil som personale understøtte det gode børneliv, hvor der er plads, tid og ro til at være vuggestuebarn og hvor vi som personale vil give børnene nærvær, omsorg og tryghed til at kunne udvikle sig i deres eget tempo.

Vi lægger vægt på de nære relationer mellem os og børnene imellem, og skaber den gode samtale på baggrund af børnenes intentioner, interesser og motiver.

Vi har fokus på at børnene er med i daglige gøremål omkring spisesituationen og dermed øve deres selvhjulpenhed, da det styrker deres selvtillid og selvværd.

Spisesituationer starter inde i vuggestuen, når alle har vasket hænder. Her er der altid en voksen med på badeværelset, da denne situation er et fantastisk læringsmiljø, og vi voksne støtter op omkring disse gøremål. I denne situation lærer børnene at tage hensyn og give plads til hinanden ved at udsætte egne behov og vente på hinanden.

Vi har fokus på, at der skal være glæde, rart og trygt ved måltidet, og vi forsøger at få det til at forgå i en hyggelig og positiv atmosfære. Vi vil gerne have at børnene sidder roligt ved bordet. Alle børnene sidder i trip trap stole, de små med bøjle og de store uden bøjle. Enkelte store vuggestuebørn sidder på børnehavestole. Det er kun de små der bruger hagesmæk.

Børnene kan være delt op efter alder af respekt for både de yngste og de ældste børn, da vi på den måde kan styrke det sociale fællesskab og kan give udfordringer og opgaver i forhold til deres alder og kunnen.

Vi har en fast madsang og et rim. Nogle gange, hvor situationen er til det, spørger vi børnene enkelt vis ved navn, om de er klar til at spise, og derefter tæller vi til tre, og så synges madsangen.

Børnene lærer at spise og drikke selv, og de store børn træffer selv valg i forhold til hvilken rækkefølge de vælger deres rugbrød. Og her er også en læring i at sige til og fra.

De yngste børn får små portioner serveret, så det virker overskueligt og indbydende og gå i gang med.

Omkring vores spisesituationer har vi fokus på at vise interesse for hinanden, vi snakker om hvad børnene har oplevet, eller det som optager børnene lige nu. Og her opfordrer vi voksne til, at det forgår i et lavt stemmeleje.

Når måltidet er slut, udfordrer vi børnene efter udvikling og alder, og nogle vasker sig selv om munden og deres hænder med en engangsklud.

Når vejret er til det spiser vi enten i skuret i gården, eller ude i det fri. Her er vi stadig opmærksomme på at der er en voksen tæt ved alle børn, så spisesituationen også her er hyggelig.

Når vi er færdige med at spise, kan børnene lege i vores gård eller på stuen, mens de voksne gør barnevogne klar, skifter og putter børn.

Sovetid i vuggestuen.

I Børnehuset giver vi børnene omsorg, men omsorgen består ikke i, at gøre tingene for børnene. Som voksen er vi opmærksomme på, at hvis vi hjælper børnene for meget, kan vi risikere at indlære hjælpeløshed.

Vi voksne er opmærksom på der er en stor læring i at børnene deltager aktivt i omsorgsopgaverne.

De voksne skaber et læringsmiljø med nærværende voksne omkring de forskellige situationer, så det bliver stærke læringsrum.

Efterhånden som børnene bliver færdige med at spise., deler de voksne sig op. En voksen går på badeværelset, en voksen er på stuen og hygger med børnene, som kan være historielæsning og starte op omkring oprydning fra frokosten. Denne sidste voksne er den der putter børnene som, sover enten i deres egen barnevogn eller i soverummet.

Vi har fokus på, at det skal være rart og trygt i badeværelsessituationen og vi voksne giver tid til omsorg og nærvær med hvert enkelte barn, og prioriterer børnenes aktive medvirken højt og giver den nødvendig tid.

Alt efter alder finder børnene deres kasse til tøj” hvor der er et billede på”. Og igen efter alder opmuntres børnene selv til at tage tøjet af, få sovetøj på, og nogen skal hjælpes på toilettet.

Ved bleskift får de børn der kan, lov at øve sig i selv i at kravle op på en skammel til puslebordet, de kan også vælge at køre puslebordet op og ned, og kravle op og ned, ved støtte fra en voksne.

Og i forbindelse med af og påklædning kan der tales om farver via børnenes tøj (der interesserer dem meget) og om begreber så som for, bagved, op og ned osv.

Derudover gives der mulighed for at børnene kan hjælpe hinanden og udviklingens indlevelse og forståelse for andre (empati).

Dette samarbejde omkring bleskiftningen, hvor barnet deltager aktivt, men får hjælp af den voksne til det der er svært, betyder for de store vuggestuebørn en blandt andet, udvikling af kropsbevidsthed, sprog og motorik.

For de yngste børn, som skiftes på puslebordet, er den nære intense kontakt med den voksne det centrale.

Når børnene er klar til middagsluren, hjælper en voksne barnet med at finde deres tryghedsting til middagsluren og derefter følges vi ad ud til deres barnevogn på en stille og rolig måde, så det bliver hyggeligt og rart for barnet at blive puttet.

De store vuggestuebørn sover på madrasser inde i soverummet, og her sidder en voksne og skaber tryghed for børnene som er medvirkende til, at de kan falde i søvn.

Alle børn har brug for hvile, for at have overskud til at være sammen med mange børn og voksne. Og samtidig er søvn med til at fremme deres udvikling, sundhed og trivsel.

Der er hele tiden opsyn med børnene, når de sover, og vi bruger babyalarmer i vuggestuen.

Eftermiddags brød/frugt

Når børnene kommer op fra deres lur, sørger de voksne på stuen for, at der venter dem et stykke brød/frugt samt deres drikkedunk, som børnene kan nyde. Herefter leges på stuen, i gården eller i haven. Om eftermiddagen samles vi med børnehaven, og der bliver hygget om de sidste børn indtil børnehuset lukker.

OVERFLYTNING FRA VUGGESTUE TIL BØRNEHAVE.

Vores brobygning i børnehuset skal være med til at give jeres barn den bedst mulige start i børnehaven, så jeres barn føler sig tryk med forandring og skift. Når barnet flytter fra vuggestuen op i børnehaven, vil det oftest ske i små grupper, hvor vi tager udgangspunkt i barnets relation og alder.

Børnene i vuggestuen er godt vant med børnehaven, da vi er et lille børnehus. Og vi er sammen med børnehavebørnene ved åbning og om eftermiddagen inden lukketid, når vi er i haven, i ferier når vi ikke er så mange børn, og fælles ture ud af huset. Vores soverum er for de største vuggestuebørn og mindste børnehavebørn, så her er trygheden skabt inden opstart i børnehaven. Relationen og trygheden til alle voksne, skabes relativt hurtigt da vi er et lille børnehus med få voksne.

Hele året har vi brobygning, og har fælles ture om formiddagen en gang om ugen, hvor der er en voksen med fra vuggestuen og en fra børnehaven.

Og her er de yngste børnehavebørn gode læremestre til de kommende børnehavebørn på turen i nærmiljøet og mosen. Man øver sig i at gå to og to, og med stolthed og glæde bliver de kommende børnehavebørn præsenteret for de mange stoppesteder, man skal lære at kende. På billedet kan I se kærestetræet, det er et velkendt stoppested på kirkestien. Turene sluttet af med at spise madpakker sammen.

Inden start bliver der afholdt en overleveringssamtale med forældrene, hvor der deltager et personale fra vuggestuen og en fra børnehaven. Hvor vuggestuens arbejde med barnets udvikling og trivsel videreføres til børnehaven og forældrene bliver trykke for den omstilling det kræver at skifte fra vuggestue til børnehave.

Brobygningen i vores børnehus forløber altid over alt forventning, da børnene er så trykke med børnehuset som en helhed – og er man tryk har man det bedst mulige udgangspunkt i forhold til læring, udvikling og trivsel.

Rutiner i læringsmiljøet børnehaven

Frugt i Børnehaven

Frugt i børnehaven starter som regel ved 8.30 tiden

Børnene spiser frugt enten i lavuen, i haven eller på tur.

Til frugt snakker vi med børnene om dagens gang og snakker om ting der optager børn og voksne. Det kan være et emne vi har særligt fokus på, hvad der skete i går, hvad der skal ske på dagen. Nogle gange synger vi en sang, laver morgengymnastik eller fortæller/læser en historie.

Ved modtagelse af nyt barn/personale holder vi fælles frugt, hvor vi byder velkommen og præsenterer os for hinanden.

Der tilbydes frugt/grønt som f.eks. æbler, appelsin, melon, agurk, gulerødder mm. Indimellem serverer vi noget anderledes frugt så som blomkål og rosenkål. Her snakker vi med børnene om madmodighed.

frokost/madpakker

Vi mener at det er vigtigt for børnene selv at kunne mærke og udtrykke fornemmelser for sult, tørst og mæthed. Dette vil vi understøtte ved at gøre måltiderne til gode og udviklende oplevelser for børnene, hvor vi sætter ord på deres behov og støtter deres lyst og nysgerrighed til at spise og mærke efter. Det er personalets ansvar at skabe en rar og hyggelig stemning under måltidet, hvad enten det er hjemme i Børnehuset eller ude på ture. For at bevare lysten og glæden under måltidet har børnene overordnet selvbestemmelse over deres madpakke og indholdet heri. Vi opfordrer dog børnene til at spise en mad ad gangen og veksle imellem brød og snacks.

Frokost i lavuuen.

Børnene sidder ved små borde på bænke hvor der kan sidde 3 på hver side af bordet. Børnene har faste pladser og på bordet er der navneskilte.

Børnene er placeret så der sidder både stor og små imellem hinanden. De voksne placerer sig hvor der er behov for ekstra støtte og guidning.

Frokost på tur.

Når vi spiser på ture ud af huset, er der lidt friere rammer, dog sidder vi ofte i nærheden af hinanden.

Når hele børnehaven er afsted, så sætter børnene sig ofte i små selvvalgte grupper. De største sidder ofte sammen med vennerne, de mindste vil gerne sidde ved en voksen.

Andre børn bruger madpakketiden til at koble fra (sidder for sig selv) hvilket også er helt i orden. Børnene har siddeunderlag i deres tasker som vi opfordrer dem til at sætte sig på

Drikkedunken kommer frem og der skåles nogle gange med en lille sang.

Siesta i Børnehaven:

Børnehuset holder Siesta for alle de børn der ikke sover til middag. Børnehavens hverdag er meget aktiv og børnene bruger deres kroppe meget aktivt i naturen lige fra de møder ind om morgenen og til de bliver hentet. Vi bruger siestaen som et læringsmiljø der kan give børnene en rolig stund og mulighed for at få ro på krop og hoved, mærke sig selv og ikke at forholde sig til andet.

Siestaen holdes primært i lavu'en lige over middag. Om sommeren kan siestaen også afholdes i haven på et skyggefuldt sted eller som en del af de ture som børnene er på. I Lavuen eller haven ligger alle børn på liggeunderlag

Den voksne sætter rammen og stemningen under siesta, går evt. lidt rundt og hjælper med at få ro på dem der er lidt urolige.

Børnene har faste pladser under siestaen, da det er det der giver den største ro hos barnet og dermed hos hele børnegruppen.

Rammerne under siestaen er at alle børn skal ligge ned og holde kroppen i ro. 20-40 min. Alt efter behovet hos børnene.

Der bliver sat historie, stille musik eller drømmerejse på højtaleren.

Når siestaen er slut, får de børn der er faldet i søvn, lov til at sove.

De andre børn ruller deres liggeunderlag sammen og forlader stille og roligt lavuen.

Vi oplever at der er fornyet overskud hos børnene efter siesta, der er færre konflikter og bedre leg.

Brød

Om eftermiddagen tilbydes børnene brød, enten i lavuen eller ved et bord i haven. Den ene voksen er brødansvarlig den anden er praktisk.

Den brødansvarlige tjekker op på indholdet i børnenes madkasser og drikkedunke.

Imellem kl. 14 og 15.00 er det muligt for børnene at få et stykke brød. Børn der ikke kommer af sig selv, bliver opfordret til at komme, nogle gange flere gange hvis de er opslugt af deres leg.

Denne tid på dagen er uden fastlagte aktiviteter, så børnene ikke bliver forstyrret i deres leg men selv kan tage stilling til deres behov.

Vi oplever at børnene kommer ofte i små grupper med dem de leger med eller alene, hvorefter de finder legerelationer med andre børn fra bordet. Det er en tid med gode snakke, fokus på samspil og nærvær.

Garderoben

Fysiske rammer:

Hvert barn har sin egen plads med krog til sæsonens overtøj, samt 2 kasser med henholdsvis skiftetøj og ekstra overtøj.

i børnehøjde sidder en knage hvor børnene har en pose til huer og vanter om vinteren og solhat og badetøj om sommeren. Nederst i garderobepladsen er der en hylde til sko og støvler.

I garderoben er der flere 2-trins skamler, så børnene selv kan tage overtøj ned og hænge op igen, samt en støvleknægt til hjælp med støvler.

Rutinen.

Garderoben er et læringsmiljø i børnehaven, som bliver brugt rigtig mange gange i løbet af dagen. Vi ser på de daglige garderobesituationer som vigtig og elementære rutiner i et pædagogiske læringsmiljø. Det er et læringsmiljø hvor der sker utrolig meget, både set i forhold til det enkeltes barns udvikling, dannelse og trivsel, men det er også et meget socialt miljø hvor der konstant er samspil og interaktioner mellem mennesker. Derfor prioriterer vi både tid og ressourcer til det i vores hverdagspædagogik.

Læringsmiljøets overordnede fokusområde, er at guide børnene til at bliver så selvhjulpne og selvstændige som muligt, i forhold til deres udvikling. Derigennem styrker vi både deres selvtillid, selvværd og troen på at de kan mestre eget liv.

Derudover kan det pædagogisk personale periodevis have andre fokusområder eller arbejdsplaner som bliver inddraget i rutinerne. herunder relationer, hjælpsomhed, empati, fokus osv.

Som udgangspunkt hjælper det pædagogiske personale kun børnene, med det som barnet ikke kan selv. Vi sidder oftest på en skammel i øjenhøjde med børnene, i midten af garderoben, som en slag "hjælpecentral" og er til rådighed, især med mundtlig guidning samt motivation og hvis noget er for svært for barnet at gøre selv.

Det giver ro for at børnene, at de ved hvor de voksne befinder sig og hvor de kan få hjælp.

Børnene tager selv overtøjet ned fra knagen og hvis de ikke kan nå, bruger de skamlerne. De tager selv alt tøjet på, men hvis noget er for svært går de hen til en af de voksne der sidder og er til "rådighed" (stiller sig evt. i kø)

Vi opfordrer også til at store børn hjælper mindre børn og omvendt hvis muligt.

Når børnene skal tage overtøj af, skal de også selv rydde op efter sig igen, det vil sige, hænge tøj op på knagen, stille sko på bænken, ligge hue og vanter i posen m.m.

Hvis børnene glemmer at det, vil de blive bedt om at komme tilbage i garderoben og rydde op, efter sig selv.

Det pædagogiske personale har en vigtig rolle i at motivere og opmuntre børnene til at klare opgaverne selv. Her er det vigtigt at den voksne også er tålmodig og anerkendende i læringsprocessen sammen med barnet og hjælper barnet med at holde fokus og motivation i opgaven.

Eksempel. fra garderoben:

Et barn kommer hen til den voksne og siger "jeg kan ikke lyne" (viser sin åbne vinterjakke)

Den voksne siger "prøv lige igen, så kigger jeg" (positive kropssprog)

Barnet prøver igen men uden succes. (det er lidt for svært på nuværende tidspunkt set i forhold til barnets udvikling og barnet har prøvet flere gange selv)

Den Voksne " jeg kan godt se at det er svært, og du prøver flot, lad os prøve sammen" (den voksne hjælper med at få lynlåsen samlet i bunden og siger så) "prøv så, om du kan nu"

Barnet lyner lynlåsen resten af vejen og siger "jeg kunne godt" og får en highfive af den voksne.

Den voksne gentager " vores garderobe motto"

"jeg kan godt, jeg kan godt, jeg kan godt!"

Vi opfordrer vores forældre til at støtte op om dette element i hverdagen, ved at hjælpe deres børn med at holde orden i garderoben og sørge for at de ting de skal bruge, i løbet af dagen er hængt i børnehøjde (ikke ligge øverst oppe i en kasse)

Udsatte børn/børn med andre behov i garderoben.

I børnehaven har vi børn der ikke kan overskue at være i garderoben samtidig med mange andre børn. Vi giver disse børn mulighed for, enten at komme først eller sidst i garderoben, hvor der ikke

er så mange forstyrrelser og andre børn.

Nogle gange bruger vi også udestuen og køkken som ” påklædningsrum ” til et enkelt barn, her kan barnet få helt ro fra de andre børn, samtidig med at de voksne kan hjælpe fra sidelinjen.